

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית פרשת ויקהל פקודי (החודש) תשפ"ג לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף שנ"ג

ובגמרא (ברכות נה.) בצלאל על שם חכמתו נקרא, בשעה שאמר לו הקב"ה למשה, לך אמור לו לבצלאל עשה לי משכן ארון וכלים [שכן הם סדורין בפרשת כי תשא, את אהל מועד ואת הארון לעדות וגו' (לא-ז)], הלך משה והפך לו ואמר לו, עשה ארון וכלים ומשכן [בסדר שהם סדורין בפרשת ויקחו לי תרומה]. אמר ליה, משה רבינו, מנהגו של עולם אדם בונה בית ואחר כך מכניס לתוכו כלים, ואתה אומר עשה כלים ארון ומשכן, כלים שאני עושה להיכן אכניס, שמא כך אמר לך הקב"ה עשה משכן ארון וכלים. אמר ליה בצל א-ל היית וידעת ע"כ. והנה זה פשוט שהדין בין בצלאל עם משה, לא היה כפשוטו, דמה ראייה ממנהגו של עולם לבנין בית ה', אלא שבצלאל השיג בסודן של הדברים, שמשכן ה' צריכה להיות משכן תחלה ואחר כך כלים, ובסופו הסכים משה על ידו. והיא פליאה שבצלאל ישיג יותר ממשה רבינו, איך צריכה להיות המשכן בנויה. וגם מהו הכוונה שאמר לו שמא בצל א-ל היית, אתמהה, הלא משה עלה למרום להיות בצל א-ל, ולא בצלאל, ולמה אמר לו שמא בצל א-ל היית.

גם להבין הכוונה במה שאמר 'וימלא' אותו רוח אלקים, ולא אמר לשון נתינה כמו שנאמר להלן, ועשה בצלאל ואהליאב וכל איש חכם לב אשר נתן ה' חכמה ותבונה בהמה (לו-א). – ומצינו לשון זה גם אצל יהושע, ויהושע בן

ויאמר משה אל בני ישראל, ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה, וימלא אותו רוח אלקים בחכמה בתבונה ובודעת ובכל מלאכה (לה-ב). ויש להבין מה שאמר 'ראו', שלכאורה נראה מיותר. גם מה שאמר שיראו שקרא ה' 'בשם' בצלאל, מיותר גם כן.

והנה פרט ה' יחוסו של בצלאל שהוא בן אורי בן חור, וברש"י בנה של מרים היה ע"כ. וברש"י (שמות כד-יד) הוסיף, ואביו כלב בן יפונה, שנאמר ויקח לו כלב את אפרת, ותלד לו את חור (דברי הימים א ב-ט), אפרת זו מרים (סוטה יא: ע"כ. ואם כן בצלאל היה מזרע מרים. ומצינו במצרים שהמילדות העבריות היו שפרה ופועה, זו יוכבד ומרים (סוטה שם), ויהי כי יראו המילדות את האלקים ויעש להם בתים (שמות א-כא). וברש"י בתי כהונה ולויה מיוכבד, ומלכות בית דוד ממרים (סוטה שם) ע"כ. ולפי מה שנתבאר יש להוסיף, כי הבתים רומזו על ביתו של ה', שהם שני בתים, מקדש של מעלה מכון נגד שלמטה (רש"י שמות טו-יז). ומיוכבד יצאו משה ואהרן עובדי העבודה בבית ה', וממרים יצא בצלאל שהקים את בית ה'. וזו היתה שכן של המילדות העבריות, שכאשר יראו את ה', ויעש להם בתים, שילם להם ה' שיצא מהם זרע המיוחדים לבית ה', שבצלאל עשה המשכן, ומשה ואהרן עבדו בתוכה.

*

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

ברגשי גיל ושמחה ומתוך שבח והודי' להשי"ת, הננו מוגישים מעומקא דליבא, ברכת מזלא טבא וגדיא יאה, קדם עטרת ראשנו

~ כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ~

לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת נכדו למזל טוב

בן לבנו הרה"ג רבי יהושע שליט"א ראש כוללינו בבארא פארק

יהא רעווא שיזכה לשובע שמחות ורב תענוג ונחת דקדושה מכל יו"ח מתוך בריות גופא ונהורא מעליא עד ביאת גוא"צ בב"א.

נון 'מלא' רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו (דברים לז-ט). וגם שם צריך ביאור הלשון, שהיה 'מלא' רוח חכמה.

*

ונראה כי הכתוב אומר (תהלים קמז-ה) גדול אדונינו ורב כח לתבונתו אין מספר. ויש להבין הלא חקר אלוה-ה מי ימצא, ויותר יוצדק לומר שלתבונתו 'אין חקר', שאין לנו אפילו השגה קטנה בחכמתו יתברך שמו, ולמה אמר שלתבונתו 'אין מספר'. וראיתי פעם לפרש, כי חכמת בשר ודם תלוי לפי מספר שנותיו, שהילד חכמתו חלוש, וכפי מה שמתרבה מספר שניו מתרבה חכמתו, עד שאמרו (אבות ה-כא) בן ארבעים לבינה. ואמרו (עבודה זרה ה:) שאין אדם עומד על דעת רבו עד שהוא בן ארבעים שנה. ומשם ואילך כל מה שיתוספו מספר שנותיו חכמתו מתרבה, ובן חמשים לעצה (שם). ואמרו (שבת קנב.) תלמידי חכמים כל זמן שמזקינין חכמה ניתוספת בהם שנאמר (איוב יב-ג) ביששים חכמה ואורך ימים תבונה ע"ש. ועל זה אמר הכתוב, כי זהו רק בבני אדם, אבל בהקב"ה 'לתבונתו אין מספר', לא תליא במספר השנים.

אמנם יש לומר עוד, כי הכתוב (תהלים ח-ה) אומר, מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו, ותחסרהו מעט מאלקים, וברש"י פירש מאלקים לשון מלאכים, שנתת כח ביהושע להדמים החמה ולייבש את הירדן, במשה לקרוע מי ים סוף ולעלות למרום, ובאליהו להחיות את המת ע"כ. אמנם בגמרא (ראש השנה כא:) פירשו, חמשים שערי בינה נבראו בעולם, וכולן ניתנו למשה חסר אחד שנאמר ותחסרהו מעט מאלקים ע"כ. ואין הכוונה ח"ו כי לאלקים יש חמשים שערי בינה, ומשה חסר לו שער אחד, ותחסרהו מעט מאלקים. כי באמת לחכמת אלקים אין חקר, אלא כל מה שנברא בעולם הזה יש לו גבול, והחכמה והבינה שיוכל מוח האדם להשיג מוגבל לחמשים שערי בינה, ועליו נאמר ותחסרהו מעט מאלקים, שחסר לו מעט מהחכמה שברא אלקים שיכולים להשיג בעולם הזה. ואם כן חכמתו ותבונתו של אדם מוגבל לחמשים שערי בינה, אבל 'לתבונתו אין מספר'.

ומצינו לעתיד שיתקיים ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים (ישעיה יא-ט), שתתרבה הדעת באופן מופלא, שיוכל להשיג ולהבין אז הרבה יותר, עד שהשכל ודעת שיש לנו כעת יהיה כאפס ואין נגד העתיד. וכמו שאמרו (קה"ר יא-יב) כל תורה שאדם למד בעולם הזה הבל היא לפני תורתו של משיח ע"ש. והיינו כי חכמת האלקי שבתורה אין לה גבול, כי התורה חכמתו של הקב"ה, וכשם שאין חקר לחכמתו כן היא בתורתו, אלא שבעולם הזה נברא השגת האדם רק לחמשים שערים, וכאשר תתקיים היעוד של ומלאה הארץ דעה את ה', אז נכיר כי החכמה שיש לנו היא הבל נגד אמיתיות החכמה.

*

ולכאורה יש להבין, כיון דגם משה רבינו אדון הנביאים לא זכה להשיג רק מ"ט שערי בינה, אם כן לאיזה צורך נברא שער החמשים, הלא כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו (אבות ו-א), ומה תועלת יש בבריאת שער החמשים שלא ניתן להשיג. ועל כרחק מוכרחין לומר דיתכן שיזכה אדם להשיג גם השער הנו"ן, וסיבה היה למשה רבינו אשר עברו לא זכה להשיגו, אבל יש במציאות שישגי אדם כל החמשים שערים, דאם לא כן לא היה נברא. ומבואר במגלה עמוקות (פ' ואתחנן אופן יב) דיהושע בן נון השיג גם שער הנו"ן, ולכן נקרא בשם יהושע ב"ן נון בחיריק, מלשון (משלי כג-א) בין תבין אשר לפניך, שהבין נון"ן שערי בינה. ולכן איתא (שבת קד.) אתו דרדקי לבי מדרשא ואמרו מילתא שאפילו בימי יהושע בן נון לא אתמר כוותייהו, מאי טעמא אמרו דוקא יהושע בן נון, אבל הכוונה לפי שהדרדקי אמרו א"ב אלף בינה, והכוונה על סוד שער א' שהיה חסר מבינה, והוא שער החמשים שהשיג בו יהושע, ולכן נקרא ב"ן נון"ן, על כן מזכיר שם יהושע שבוה השער מדברים הדרדקים עתה עכדה"ק. וכמו כן רבי עקיבא זכה להשיגה (סידור רבי קאפיל לל"ג בעומר), ודברים שלא נתגלו למשה נתגלה לרבי עקיבא (במדבר יט-ו).

ומעתה יש לומר דבצלאל שנתן לו ה' חכמה יתירה בהיותו בן י"ג שנה (סנהדרין טז:), עד שאמרו (ברכות נה.) יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ, כתיב הכא וימלא אותו רוח אלקים בחכמה ובתבונה וברעת, וכתוב התם (משלי ג-ט) ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה, וכתוב (שם) בדעתו תהומות נבקעו ע"כ. זכה להשיג גם שער הנו"ן שבבינה, ולא נאמר בו ותחסרהו מעט מאלקים, שהיה חסר לו שער אחד, אלא 'וימלא' אותו רוח אלקים בחכמה, שמוחו השיג כל השערים שנבראו בעולם במילואם, ולא היה חסר ממנו כלום. ולכן גם יהושע 'בן נון' שזכה להשיג שער הנו"ן, נאמר בו ויהושע בן נון 'מלא' רוח חכמה, שהיה חכמתו שלימה במילואו.

אמנם אכתי צריך ביאור איך יתכן שיזכו בני אדם לחכמה יתירה של שער הנו"ן יותר ממה שהשיג משה רבינו, ואם רבי לא שנאה רבי חייא מנין. אך כבר דברנו בזה (בדרשת ז' אדר העליט) דגם משה זכה לזה בתחלתו, אלא ששוב נתעלם זאת ממנו בחטא העגל, וכדאיתא מהאר"י ז"ל (לקוטי תורה פ' ואתחנן) על מה שאמר ה' למשה אז, לך רד כי שחת עמך (שמות לב-ז), רצה לומר רד ממנין ל"ך [משער הנו"ן שבגימטריא ל"ך]. וזהו שאמרו חמשים שערי בינה נבראו בעולם, 'וכולן' ניתנו למשה, חסר אחד, פירוש מעיקרא כולם ניתנו לו, ואחר כך חסרוהו אחד וכו'. וקודם מתו קיבל אותה בחזרה, ויעל משה מערבות מואב על הר

נבו (דברים לד-א), מוא"ב עולה מ"ט, ומשם עלה על הר נבו, נ' בו, ונעשה משה 'איש האלקים' (שם לג-א), ולא היה עוד ותחסרהו מעט מאלקים ע"ש.

ולכן כיון שמשה השיגו מתחלה, ונעלם ממנו רק לפי שעה, ושוב החזירו אותו לו, על כן שפיר היה ביכולת אחר זה ליהושע בן נון ודכוותיה, לזכות לשער הנו"ן. אך אכתי תקשה על בצלאל שהיה בדורו של משה בשעת החטא, ואיך זכה שיהא מלא בשער הנו"ן, ולא נפגע בפגם חטא העגל שימנע ממנו השגה זו, כמו שהיה במשה, וכי עדיפא בצלאל יותר ממשה.

*

ונראה כי הכתוב אומר, נער הייתי גם זקנתי, ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם (תהלים לו-כה). ויש להבין מה שאמר 'נער הייתי' שהוא מיותר, דכיון שאמר שזקנתי, בודאי שהיה מתחלה נער, ודי באמרו זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב. אך שמעתי פעם מדודי הגה"צ בעל בית הלחמי זצ"ל, דלכאורה איך אמר דוד לא ראיתי צדיק נעזב, הלא עינינו רואות יום יום צדיקים נעזבים, שאין להם פרנסה, או חסר להם בריאות, או יש להם רדיפות וחלישות הדעת, ואיך יכולין לומר שלא ראה צדיק נעזב, הלא כבר משה שאל לה', הודיעני נא את דרכך (שמות לג-ג), מפני מה צדיק ורע לו (ברכות ז).

ואמר כי בודאי יתכן שיהיה צדיק נעזב, שמקיים פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן, אבל בסופו זוכה, שאם אתה עושה כן אשריך בעולם הזה. וכל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר (אבות ד-ט). ויתכן שבנערותו יראה צדיק נעזב, אבל ברבות הימים כאשר נודקן אין הוא עוד נעזב, אלא מקיימה מעושר. אבל גם זה אינו תמיד, דלפעמים רואים צדיק שהוא נעזב כל ימי חייו, ומסתלק מן העולם כצדיק נעזב. אבל באמת לא יגרע מצדיק עינו, ואם הוא לא זכה לרחבות בימיו, אז הקב"ה משלם זאת לבניו אחריו או לבני בניו, שבזכות אבותיהם לא חסר מהם כלום, לפעמים בעושר או בכבוד או בהרצת תורה וכו'. וגם אם מצד מהותם לא כדאים לכל זה, הקב"ה נותן זאת להם לפרעון על מעשי אבותיהם שהיו צדיקים. וזהו כוונת דוד המלך, בודאי שראיתי צדיק נעזב, אבל אני רואה שבניהם אחריהם אינם נעזבים, ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם, שתיהם יחד לא ראיתי, כי בשעה שהצדיק עצמו לא זכה משלחן מלכים, ניתן זאת לזרעו אחריו, אבל שיהא צדיק נעזב וגם זרעו מבקש לחם לא ראיתי עכ"ד.

ושפיר מובן אריכות לשונו, נער הייתי וגם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב, וכוונתו, נער הייתי, ואז ראיתי

דברים שלא היו מובנים לי, למה יש צדיקים נעזבים, אבל כאשר עברו שנים וגם זקנתי, ואני רואה בניהם אחריהם, אז באתי לידי ההבנה, שלא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם, שאם האבות לא זכו לזה, מכל מקום שילם ה' זאת לבניהם אחריהם.

ובזה נבוא לבאר גודל המדריגה שזכה לזה בצלאל, הלא כי עבד בצלאל משכן בר תליסר הוי (סנהדרין סט.), ולא מסתבר שמצד מעלת עצמו בגיל כזה יתעלה עד שיוכל לצרף אותיות שבהם נבראו שמים וארץ, אלא זכות אבותיו מסייעתו ליתן לו מדריגות כאלו. ולכן הכתוב מייחס אותו אחר אבותיו בן אורי בן חור למטה יהודה, ששבט יהודה היה השבט הראשון ביציאת מצרים שמסרו נפשם על דבר ה', והוא, כאשר עמדו ישראל על הים, ואמר ה' למשה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו (שמות יד-טו), והיו השבטים מנצחים זה עם זה, זה אומר אין אני יורד תחלה לים, וזה אומר אין אני יורד תחלה לים, וזה אומר אין אני יורד תחלה לים, קפץ נחשון בן עמינדב וירד לים תחלה וכו', לפיכך זכה יהודה לעשות ממשלה בישראל שנאמר (תהלים קיד-ב) היתה יהודה לקדשו וכו' (סוטה לו.) ע"ש.

ומשפט יהודה יצא כלב בן יפונה, שנשא את מרים אחות אהרן ומשה, דהכתוב אומר (דברי הימים א ב-יח) וכלב בן חצרון הוליד את עזובה ואת יריעות, ופירשו חז"ל (שם יב.) דקאי על מרים שנקראת בשם עזובה ובשם יריעות, עזובה שהכל עזובה מתחלתה [חולנית היתה, ועזובה כל בחורי ישראל מלישא אותה], יריעות, שהיו פניה דומין ליריעות [בלא תואר אדמימות, דמחמת חליה היתה ירקרוקת]. ולמה אמר הוליד והלא מינסיב הוה נסיב לה, אמר רבי יוחנן כל הנושא אשה לשם שמים מעלה עליו הכתוב כאילו ילדה [כגון זו שהיתה חולה ונשאה לשם שמים, שבדק באחיה משה ואהרן וראה אותם צדיקים, ורוב בנים דומים לאחי האם] ע"כ. והיינו שכלב עשה חשבון לעצמו, כי חיי האדם בעולם הזה חולפת ועוברת, וימינו כצל עובר, אבל בנים הגונים דומים למשה ואהרן, זהו זכות שעומדת לעולמי עד, וכדאי לוותר בנישואין כדי לזכות אחר זה בבנים הגונים.

ובאמת נתקיים חזונו בזה, שנולד לו חור, שהיה מגדולי הכלל ישראל, וכמו שמצינו במתן תורה כשעלה משה למרום, אמר אל הזקנים, שבו לנו בזה עד אשר נשוב אליכם, והנה אהרן וחור עמכם, מי בעל דברים יגש אליהם (שמות כד-יד). הרי שמכל ישראל היו החשובים ביותר בכלל ישראל, אהרן וחור, שמינה אותם במקומו לדון את בני ישראל. וכאשר נתבונן בזה, הרי היה חור או צעיר מאוד, בערך בן שלשים שנה, כי אביו כלב היה אז בן שלשים ותשע שנה, כי הולידו אז לשמונה שנה, וכמבואר בגמרא

(סנהדרין ט:). ובשנות נערותו נתעלה חור להיות דוגמת אהרן, שהיה אז בן שלש ושמונים שנה (שמות ז-י). וכל זה בא לו בשביל שאביו נשא את אמו מרים לשם שמים, כדי להיות לו בנים דומים לאחי האם, משה ואהרן, ונתקיים אצלו ברכה זו.

אמנם גדולתו של חור לא ארכה ימים, שנהרג אצל חטא העגל, כדאיתא במדרש (ויק"ר יג-א) בשעה שעשו ישראל אותו מעשה, בתחלה הלכו אצל חור, אמרו לו (שמות לב-א) קום עשה לנו אלהים, כיון שלא שמע להן, עמדו עליו והרגוהו, הדא הוא דכתיב (ירמיה ב-ד) גם בכנפין נמצאו דם וגו', וזהו דמו של חור, לא במחותרת מצאתים כי על כל אלה (שם), על אשר עשו אלה אלהיך ישראל. ואחר כך הלכו אצל אהרן, אמרו לו קום עשה לנו אלהים, כיון ששמע אהרן כן מיד נתיירא, הדא הוא דכתיב (שמות לב-ה) וירא אהרן ויבן מזבח לפניו, נתיירא מהזבוח לפניו. אמר אהרן, מה אעשה, הרי הרגו את חור שהיה נביא, עכשיו אם הורגים אותי שאני כהן, מתקיים עליהם המקרא שכתוב (איכה ב-ב) אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא, ומיד הם גולין ע"כ. ואם כן חור היה היהודי הראשון אחר מתן תורה שמסר נפשו בפועל על התורה, שלא רצה לעשות את העגל, וצדיק זה עזב את עולמו בשנות נעוריו, כמו צדיק נעזב.

אמנם ה' שילם לאותו צדיק, והעמיד ממנו את בצלאל, ומילא אותו בחכמה יתירה לחשוב מחשבות בכל עבודת המשכן, והכל נעשה על ידו. והגם שאתו עמו היה גם אהליאב, מבואר בוזה"ק (ח"ב רכג) דאהליאב לא עשה מלאכה לבדו אלא עם בצלאל, שהיה רק טפל לבצלאל, הדא הוא דכתיב (לח-ג) ואתו אהליאב בן אחיסמך, ואתו ולא בלחודו ע"כ. ואיתא במדרש (שמו"ר מח-ג) ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור, מה ראה להזכיר כאן חור, אלא בשעה שביקשו ישראל לעבוד עבודת כוכבים, נתן נפשו על הקב"ה ולא הניחן, עמדו והרגוהו, אמר לו הקב"ה חיך שאני פורע לך וכו', כל בנים היוצאים ממך, אני מגדלם שם טוב בעולם, שנאמר ראו קרא ה' בשם בצלאל וימלא אותו רוח אלקים ע"כ.

ובשפת אמת (פ' ויקהל ליקוטים) הוסיף, דיש לומר כי נתגלגל נשמת חור בבצלאל, וידוע כי הגלגול נקרא בן, כמו שאמר אר"י ז"ל (שער הפסוקים פ' יתרו) בפסוק (שמות לד-ז) פוקד עון אבות על בנים. וזהו שאמר הכתוב

ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור, שנשתנה צורת בצלאל והעידו הכל כי היא נשמת חור ע"כ. הרי כי הגם שחור היה צדיק נעזב, מכל מקום שילם לו ה' באחרונה, ולא ראיתי צדיק נעזב וגם זרעו מבקש לחם, אלא שילם לו ה' בזרעו, שיצא ממנו בצלאל, גלגלו של חור, ומילא אותו ה' בחכמה יתירה לעשות מלאכת הקודש לבנות בית ה'.

והנה בחטא העגל נגע הפגם גם במשה, שורש נשמות כל ישראל, כי משה כללא דכל ישראל הוה (זוה"ק ח"ג ט), ולכן נלקח אז ממשה רבינו השגת שער הנו"ן בבינה. אמנם חור שנתגלגל בבצלאל, שמסר נפשו בפועל שלא להכשל בחטא העגל, אצלו לא נגע פגם העגל, אדרבה התקדש ביתר שאת ממעשה העגל, ואינו בדין שיחסר ממנו שער הנו"ן, וכאשר נתן ה' לבצלאל חכמה, וימלא אותו רוח אלקים, התמלא בשלימות בכל השערים של חכמה שאדם יוכל להגיע, וממילא זכה להשיג בשער הנו"ן יותר ממה רבינו.

והדיון בין משה לבצלאל אי המשכן קודמת להכלים או לא, שזה תלוי בדקות הענינים של קדושת בנין בית דירה לה' כביכול, השיג בצלאל יותר ממה. ומשה הכיר במעלתו של חכמת בצלאל שהיא למעלה מחכמתו, שהרי הודיע לו ה' על בצלאל, ואמלא אותו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובודעת (לא-ג), והיינו שלמשה עצמו אמר ל"ך רד, שניטל ממנו שער הנו"ן, ותחסרהו מעט מאלקים, ובצלאל 'מלא' חכמה, גם בשער הנו"ן, ועל כן הודה משה לדברי בצלאל, כי הכיר גודל מעלת חכמתו. ואמר לבצלאל, אצלי נתקיים ותחסרהו מעט מאלקים, אבל אתה 'בצל א-לי' היית, אצלך אין חסרון בחכמה, אלא כל החמשים שערים שברא אלקים בעולם נמסרו לך, ואתה בצל א-ל, כי זכותו של חור שמסר עצמו בחטא העגל עומדת לך, שאתה מלא חכמה, ואין בך פגם ורושם כלל מחטא העגל.

ועל זה הכריז משה לישראל, ראו קרא ה' בשם בצלאל, הוא זכה בחכמתו להיות בצל א-ל ממש, ולא נאמר בו ותחסרהו מעט מאלקים, כי הוא בן חור למטה יהודה, חור מסר נפשו לה' בעגל, ויהודה היתה לקדשו בקריעת ים סוף. וראו והתבוננו שהגם שראיתם צדיק נעזב, שחור נהרג בשנות נעוריו, אבל ראו גודל מעלת זרעו, מה שזכה עבור זה בזרעו אחריו, ולא יתן ה' מוט לצדיק, ולא ראיתי צדיק נעזב וגם זרעו מבקש לחם, אלא בסופו משלים ה' להצדיק, מה שהיה חסר לו בחייו.

מוה"ר ר' יצחק ב"ש ווייס הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו למזל טוב	מוה"ר ר' שלמה יוסף ראובן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו למזל טוב	מוה"ר ר' חיים יהודה שפיטץ הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסיו בתו למזל טוב	מוה"ר ר' אברהם מאיר ויידענפעלד הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו למזל טוב	מוה"ר ר' מרדכי מענדלאוויטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסיו בנו למזל טוב
מוה"ר ר' חיים הערש וועכטער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסיו בתו למזל טוב	מוה"ר ר' יואל גאלדבערגער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסיו בתו למזל טוב	מוה"ר ר' יצחק לעפקאוויטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למזל טוב	מוה"ר ר' לייב פריינד הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהכנס בנו לעול התורה והמצוות	